

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 15
19 maart 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag
uitgebracht door Bert Moyaers

over grensoverschrijdend gedrag
in de Jeugdsector

Samenstelling van de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters,
Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Katia Segers;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout,
Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Freya Van den Bossche;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

- 1357** (2017-2018) – Nr. 1 t.e.m. 4: Verslagen van de hoorzitting
- Nr. 5 t.e.m. 7: Verslagen van de gedachtewisseling
 - Nr. 8: Verslag van de hoorzitting
 - Nr. 9: Verslag van de gedachtewisseling
 - Nr. 10 t.e.m. 14: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

1. Els Van Doren, nationale proost Chirojeugd Vlaanderen	4
1.1. Casus 1	4
1.2. Casus 2	5
1.3. Casus 3	6
1.4. Casus 4	7
2. Uiteenzetting door Mieke Heymans, pedagogisch stafmedewerker Scouts en Gidsen Vlaanderen	7
3. Uiteenzetting door Marijke Debrandere, personeelsbegeleider Kristelijke Arbeidersjongeren (KAJ)	8
4. Vragen van de commissieleden	9
5. Antwoorden van de sprekers.....	10
5.1. Els Van Doren, Chirojeugd Vlaanderen.....	10
5.2. Mieke Heymans, Scouts en Gidsen Vlaanderen	11
5.3. Marijke Debrandere, Kristelijke Arbeidersjongeren	11
Gebruikte afkortingen	13

Op 22 februari 2018 hield de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag de tweede hoorzitting over grensoverschrijdend gedrag en de jeugdsector.

De hoorzitting werd georganiseerd met Els Van Doren, nationale proost Chirojeugd Vlaanderen, Mieke Heymans, pedagogisch stafmedewerker Scouts en Gidsen Vlaanderen en Marijke Debrandere, personeelsbegeleider Kristelijke Arbeidersjongeren.

1. Els Van Doren, nationale proost Chirojeugd Vlaanderen

Els Van Doren legt uit dat de Chiro met ruim 107.000 leden in 902 groepen de grootste jeugdbeweging is van Vlaanderen. De Chiro brengt op verschillende plaatsen in Vlaanderen en Brussel kinderen en jongeren samen in hun vrije tijd, ongeacht hun sociale of culturele achtergrond en ongeacht wat ze kennen of kunnen. Spel en samen zijn de kernbegrippen. Via spel doen kinderen en jongeren ervaringen op, ze leren samenleven, ze krijgen zicht op zichzelf en de wereld. De Chiro is een leerschool voor het leven. De Chiro is geen eiland, maar is betrokken op de gemeenschap. Jongeren worden aangezet om een engagement op te nemen in de buurt en de samenleving.

Een Chirogroep is erg autonoom, kiest zelf zijn activiteiten en hoe de leiding wordt verdeeld over de verschillende afdelingen (de leeftijdsgroepen waarbinnen de activiteiten plaatsvinden). Leiding en aspirant-leiding kunnen vorming volgen, wat sterk wordt aangemoedigd en ook veel gebeurt.

In de Chirostructuur zijn er verschillende niveaus. Dicht bij de groep is er het gewest waarin wordt gewerkt door vrijwilligers, die zeven tot twaalf groepen ondersteunen. Dan zijn er de verbonden, tien in Vlaanderen en Brussel, die elk een deeltijdse beroepskracht hebben. Op het nationale niveau zijn er educatieve medewerkers, die elk een aantal thema's behartigen en van daaruit groepen ondersteunen. Ze kunnen bijvoorbeeld vorming organiseren en vertegenwoordigingen opnemen.

Een van de nationale taken is groepen bijstaan in crisissituaties. Vroeger ging dat bijna altijd over een overlijden: ongeval of zelfdoding. De voorbije jaren gaat het meer dan eens over ernstige conflicten en over vermoedens of feiten van grensoverschrijdend gedrag. In 2017 waren er een achttal serieuze dossiers. Iedereen kan contact opnemen, zowel leiding, groepsleiding als ouders. In de bivakperiode is er ook in het weekend een systeem van permanentie, die wordt opgenomen door de educatief medewerkers en de directeur.

In samenspraak met de regionale educatief medewerker, wordt de situatie aangepakt. Dat omvat zicht krijgen op wat er aan de hand is, alle partijen beluisteren, en beoordelen of het nodig is om contact op te nemen met hulpverlening en/of politie. Men hanteert het subsidiariteitsprincipe en ondersteunt de groep voor zover nodig. Indien die met goede raad verder kan, wordt de zaak niet overgenomen. Indien de vrijwilligers van het gewest of het verbond het nodige kunnen doen, houden de beroepskrachten wat afstand. Maar soms is de situatie zo ernstig en complex dat de professionele lijn het opvolgt.

1.1. Casus 1

Els Van Doren schets enkele casussen waarin sprake is van grensoverschrijdend gedrag waarbij Chiromensen betrokken zijn. Telkens schetst zij de situatie en welke acties werden ondernomen, samen met de moeilijkheden en openstaande vragen.

Het eerste geval betreft een Chiromeisje van 14 dat een moeilijke thuissituatie heeft en psychisch niet sterk is. Twee leiders zijn nogal beschikbaar voor haar. Het meisje komt bij hen thuis en geeft aan zich daar beter op haar gemak te voelen dan bij haar ouders. De groepsleiding (hoofdleiding) maakt zich zorgen over de invloed van de leiders op het meisje en neemt contact op met Chirojeugd Vlaanderen. Ze vertellen dat ze zien en horen dat er vaak buiten de Chiro wordt afgesproken, en vinden het ongepast dat 18-jarige jongens zo omgaan met een meisje van 14. Wanneer ze de jongens ernaar vragen, antwoorden die eerst vaag en daarna ontkennend. De groepsleiding maakt zich zorgen over de afhankelijkheid van het meisje en de dominantie van de jongens.

De regionale collega en Els Van Doren geven de groepsleiding de raad om met de leiders in gesprek te gaan, maar die vreest dat dit geen impact zal hebben. Er wordt met hen afgesproken en een gesprek voorbereid, waartoe de leiders apart worden uitgenodigd. Men maakt hen duidelijk dat de vriendschap, zoals zij dat noemen, te ver gaat en niet gepast is, en vragen hen afstand te bewaren. Ze zijn het niet eens met die analyse, maar geven aan dat ze afstand zullen nemen in het belang van het imago van de Chirogroep.

Om het meisje te ondersteunen bespreekt Chirojeugd Vlaanderen met de groepsleiding hoe haar netwerk kan worden verbreed en hoe haar afdelingsleiding dat met haar kan bespreken. Daarbij wordt doorverwezen naar organisaties zoals het JAC en TEJO. Chiroleiders en -leidsters zijn immers geen hulpverleners. In deze casus deint de thuisproblematiek uit tot in de Chirowerking. De ouders van het meisje nemen om onbekende redenen te weinig zorg op ten aanzien van hun dochter. Zij houdt zich thuis erg gedeisd en die houding heeft ze ook op school, waardoor haar sociale contacten erg beperkt blijven.

De leiders hebben geen slechte bedoelingen, ze voelen zich wel geflatteerd dat ze nodig zijn, dat iemand op hen leunt. Ze bewaren onvoldoende afstand. De groepsleiding voelt zich verantwoordelijk voor de leden en het gedrag van de leiding. Wanneer die leiders na de zomer stoppen met hun engagement en toch blijven afspreken met het meisje, neemt de groepsleiding opnieuw contact op, omdat hun bezorgdheid weer groter wordt.

Sterke ondersteuning van het meisje zou een zeer goede zaak zijn: zo kan ze meer weerbaar worden, haar sociaal netwerk uitbreiden, en vergroten haar kansen om het op school goed te doen. Handvatten voor de groepsleiding om met hun leidingploeg te werken rond afstand en nabijheid, kunnen helpen. Anderzijds is het lijstje leden en leiding in moeilijke situaties in die groep al erg lang: velen hebben het thuis niet breed, hebben het lastig op school, moeten veel te vroeg in hun leven zelf hun plan trekken. De leidingploeg doet al veel meer dan spelletjes spelen op zondag, zoals huisbezoeken, financiële acties, omgaan met storend gedrag tijdens de activiteiten, bemiddelen bij ruzie, anderstalige ouders uitleg geven, kinderen leren spelen met elkaar, en boterhammen smeren, soms niet als vieruurtje maar als enige maaltijd voor een aantal leden.

Voor jongeren blijven de afstanden en vooral drempels nogal hoog om bij een JAC, TEJO of CAW binnen te lopen. Ze hebben niet altijd de moed om de stap naar hulpverlening te zetten. Wanneer ze er dan wel toe zouden komen, zijn er wachtlijsten of kosten.

1.2. Casus 2

12-jarige leden van een meisjesgroep krijgen op kamp de opdracht om zelf uitdagingen te verzinnen voor een estafettespel. Een opdracht luidt: loop naakt rond het gebouw. Sommigen zien dat niet zitten en doen het niet, anderen wel. Iemand van de leiding neemt foto's. Een van meisjes, die eigenlijk de opdracht

niet wilde doen maar uiteindelijk toch meedeed, protesteert. De leiding maakt er een grapje over en laat het daarbij. Thuisgekomen vertelt het meisje wat er gebeurde, haar ouders nemen contact op met de leidingploeg en met Chirojeugd Vlaanderen, die naar iedereen luistert en alle opties in kaart brengt.

De afdelingsleiding ging veel te licht om met de weerstand bij het meisje. Ze redeneerden dat de jongeren die opdrachtjes zelf hadden verzonnen en dat iedereen ze dus leuk vond. Wie niet voluit meespeelde, werd aangemoedigd, aangepord. Vervolgens hebben ze getalmd met uitleg en verontschuldigungen, waardoor de ouders er alsmaar zwaarder gingen aan tillen. De onderschatting van het belang van die communicatie heeft de zaak ingewikkelder gemaakt.

Chirojeugd Vlaanderen heeft een sessie uitgewerkt voor de leidingploeg, waarin (N)iets mis mee?! werd gebruikt om hen te trainen om een betere inschatting te maken van de psychische veiligheid van leden. Het zou goed zijn dat de handvatten voor meer groepen ter beschikking zijn, zodat de kennis en inzichten van de leiding worden verdiept. Veel thema's kunnen aan bod komen in een Chirowerking: relaties en seksualiteit, pesten, weerbaarheid, uitsluiting, armoede, taal, ouders, toekomst, communicatie enzovoort. Hoeveel tijd blijft er nog over om te spelen? Hoeveel verantwoordelijkheid leggen we bij de leiding? De vorming voor de leidingploeg was afgesproken met de ouders van het meisje en heeft plaatsgevonden, maar het vertrouwen bleef – begrijpelijk – broos.

1.3. Casus 3

Een jongen van 11 en lid van de Chiro wordt zondag na zondag stiller en trekt zich meer terug. De leiding probeert met hem te praten en verneemt dat hij thuis wordt geslagen. Bij zijn grootvader voelt hij zich goed, maar daar is hij maar af en toe. Hij mist zijn zus, omdat die niet meer wil meegaan wanneer ze naar hun vader moeten. De leiding neemt contact op met het nationale niveau omdat ze de jongen willen helpen. Elke zondag breekt hun hart wanneer hij terug naar huis gaat. Ze zijn bang om in gesprek te gaan met de ouders of met een lokale instantie, omdat ze vrezen dat de jongen dan niet meer naar de Chiro mag komen, waar hij het erg naar zijn zin heeft. Misschien wordt hij zelfs gestraft omdat hij heeft geklikt.

Men verkent de mogelijke actoren in het netwerk: is er een goed contact tussen de Chirogroep en de school van de jongen? Kan er overleg zijn met het CLB? Staat de huisarts aangegeven op zijn medische fiche en kan die worden ingelicht? Over welke mensen vertelt de jongen nog en is er een mogelijkheid dat hij daar meer steun zoekt? Men kadert de rol van de leiding ten aanzien van de jongen. Die rol is voor goede en fijne Chirotijden zorgen. Ze krijgen de raad om met de jongen te spreken over steunfiguren, zonder daarbij zijn hulpverleners te worden en zonder hem te laten samenvallen met zijn moeilijke thuissituatie. Ze worden gerustgesteld dat ze veelbetekenend en belangrijke supporters voor de jongen zijn.

In het algemeen kan hierover het volgende worden gesteld. Wanneer er geen goede contacten zijn met CLB of huisarts, wordt er contact opgenomen met het vertrouwenscentrum om de situatie preciezer in te schatten en eventueel een melding van vermoeden van misbruik te doen. Men stelt vast dat de leiding daar vaak voor terugdeinst, omdat ze bang is dat zal uitkomen dat er werd geklikt. Men kan hen dan niet altijd geruststellen, ook al omdat men ooit meemaakte dat de belofde anonimiteit niet werd gerespecteerd. Eventueel doet Chirojeugd zelf de melding vanuit de koepel, maar ook dan is het meestal mogelijk om te achterhalen over welke Chirogroep het gaat.

Het zou goed zijn dat lokale jeugddiensten, regionale vrijgestelden van jeugdbewegingen en hulpverleners, van elkaar goed weten welke ondersteuning mogelijk is, zodat de zoektocht kort blijft en alle betrokkenen — binnen en buiten de Chiro — zo snel mogelijk worden geholpen. Verder wordt mee gedacht over het systeem van aanspreekpersonen integriteit en hoe dat te organiseren op lokaal en regionaal niveau. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk inzet op het gebied van preventie en seksuele en relationele vorming. Chirojeugd Vlaanderen is er immers van overtuigd dat dat beter werkt en langer effect heeft dan juridisch en sanctionerend handelen.

1.4. Casus 4

Tijdens een zomerfeestje van de leidingploeg vallen sommigen in de late uurtjes in slaap op de zetels in het lokaal. Iemand wordt wakker in de armen van iemand anders en voelt diens handen onder de kleren. Enkele weken later vertelt het slachtoffer er iets over aan andere leiding en, met toestemming, vertellen zij het aan de groepsleiding. De pleger ontkent, niemand heeft hen zien wakker worden en dus is het woord tegen woord of er handtastelijkheden waren.

Het slachtoffer zou in september stoppen met het leidingengagement. Aan de vermeende dader wordt gevraagd het engagement op te schorten voor onbepaalde tijd. Het slachtoffer vraagt niet dat de dader uit de groep wordt gezet: die beslissing is aan de leidingploeg. De dader mist de Chirovrienden en dringt erop aan snel te mogen terugkomen. De leidingploeg is erg verdeeld over de zaak.

Wat is er precies gebeurd, hoe kan de leidingploeg verder samenwerken in de verdeeldheid van meningen? Indien er klacht wordt ingediend is het niet aan de Chiro maar aan politie en parket om te onderzoeken of er sprake is van een misdrijf. In dit geval werd geen klacht ingediend, vanwege de rompslomp die dat met zich meebrengt. De vrees niet geloofd te worden en mogelijke seponering zijn nog twee redenen waarom er niet altijd aangifte wordt gedaan. Daarnaast is er beperkte en foute kennis over de juridische categorieën: sommige ouders beschouwen strippoker met twaalfjarigen als pedofilie en er zijn tienerkoppeltjes die seks hebben, zonder te beseffen dat dat gezien hun leeftijd wettelijk niet is toegelaten.

Het ouderlijk en maatschappelijk denken is de voorbije twintig jaar meer en meer op veiligheid en bescherming gericht. Samen met de terecht verhoogde aandacht voor vermoeden van misbruik, zorgt dat ervoor dat sommige mensen elke grensoverschrijdende handeling als verkrachting met verzwarende omstandigheden zien. Jongeren beseffen van hun kant niet altijd dat er een leeftijdsgrens bestaat om van onderlinge toestemming te kunnen spreken.

Tot slot zijn er nog enkele belangrijke aandachtspunten: aandacht voor plegers, omdat die vaak in het sociale netwerk van het slachtoffer zitten en het dus geen kwestie is van elkaar te mijden; aandacht voor jongensslachtoffers, omdat daar soms aan voorbij wordt gegaan; aandacht voor intrafamiliaal grensoverschrijdend gedrag, omdat dat nogal eens voorkomt en vaak onder de radar blijft; sociale media en internet als facilitator voor grensoverschrijdend gedrag.

2. Uiteenzetting door Mieke Heymans, pedagogisch stafmedewerker Scouts en Gidsen Vlaanderen

Mieke Heymans legt uit dat Scouts en Gidsen Vlaanderen 81.500 leden telt. Het is een organisatie voor en door jongeren, met een sterk sociaal netwerk, zowel onderling als met de omgeving. Leden groeien op met de mensen in hun groep. Die 487 groepen worden ondersteund door regionale vrijwilligers in de gouden en

districten. De nationale vrijwilligers worden dan weer ondersteund door negen pedagogische stafmedewerkers.

Grensoverschrijdend gedrag wordt breed opgevat als persoonlijk en context-gebonden. Het is niet alleen lichamelijk, maar omvat ook pesten of racisme. Preventie is heel belangrijk. De basis ervan wordt gevormd door inzetten op emotionele veiligheid. Daartoe wordt de leiding versterkt met vormingscursussen, -avonden en -weekends, worden instrumenten aangeboden om de kwaliteit in de groepen te bewaken, en geven regionale structuurvrijwilligers vorming op maat. Zij verbinden ook de groepen met elkaar.

Als er iets misgaat, is er een hulplijn, waar iedereen met een vraag terecht kan en dus ook de ouders. Een noodtelefoon is 24/7 bereikbaar. Vragen komen ook via de structuurvrijwilligers bij de pedagogisch medewerkers terecht. Situaties worden samen met de melders bekeken, informatie wordt verzameld en oplossingen worden altijd op maat uitgewerkt, liefst samen met de structuurvrijwilligers die dicht bij de groepen staan.

Bij pesten blijkt de no-blatetool goed te werken, naast het vlaggensysteem (N)iets mis mee?!, om een situatie in te schatten als wel of niet gepast. Scouts en Gidsen Vlaanderen is zelf geen hulpverlener. Het kan hiervoor rekenen op tal van partners, zowel voor de eigen ondersteuning als voor doorverwijzing, waaronder het jongerenaanbod van CAW, JAC, de hulplijn 1712, Tumult, Pimento, Awel, en het vertrouwenscentrum kindermishandeling.

Momenteel is het systeem van de vertrouwenspersonen en de API's in ontwikkeling. De aanwijzing van vertrouwenspersonen is niet evident, maar de organisatie gelooft dat zij een eerste gesprek op gang kunnen brengen en ook openstaan voor kleine verhalen. De uitrol moet gebeuren samen met de beweging en de structuurvrijwilligers.

Tot slot is men nog op zoek naar een kader ter ondersteuning, op maat van het jeugdwerk, waarbij het bestaande en goede werk wordt versterkt, eerder dan dat nieuwe verplichtingen worden opgelegd.

3. Uiteenzetting door Marijke Debrandere, personeelsbegeleider Kristelijke Arbeidersjongeren (KAJ)

Marijke Debrandere deelt mee dat KAJ ongeveer 1700 arbeidersjongeren verenigt in 60 groepen. De meesten zitten in technisch-, beroeps-, of deeltijds onderwijs. Ze hebben gescheiden ouders, andere moeilijke thuissituaties of precare werkomstandigheden. Kernopdrachten zijn jongeren vormen en verenigen, en maatschappelijke verandering bereiken. KAJ heeft op dit moment geen weet van ernstige vormen van seksueel of ander geweld en heeft hierover geen uitgeschreven beleid. In dat verband stelt zich de vraag hoe grensoverschrijdend gedrag moet worden gedefinieerd en afgebakend: drugs meenemen naar het jeugdhuis, seks tussen 17-jarigen, minderjarigen die naaktfoto's van andere minderjarigen verzamelen met het oog op later gebruik, privéboodschappen publiek maken, jarenlang moeten werken met dagcontracten? Het verkennen van grenzen is een onderdeel van volwassen worden, maar wanneer wordt het problematisch?

In jeugdhuis Kameleon te Roeselare, dat ongeveer 150 jongeren met meer dan 30 nationaliteiten samenbrengt, weet men dat sommigen drugs gebruiken of dealen, een vlindermes bezitten of zwartwerken omdat niemand in het gezin papieren heeft voor legaal werk. Twee beroepskrachten werken met hen, in samenwerking met de wijkagent, stadsdiensten, jeugdconsulenten en andere organisaties.

Nog een voorbeeld. Twee jongeren die regelmatig drugs gebruiken worden voor vier weken uitgesloten omdat ze op een dag zichtbaar drugs bij zich hebben, wat tegen de regels is. Beiden excuseren zich bij hun terugkeer, van wie er een op het rechte pad blijft, terwijl de andere na een nieuw voorval nog langer wordt geschorst. De organisatie verkiest een gesprek boven straf, al zijn er voor iedereen bekende grenzen die niet mogen worden overschreden.

Een laatste voorbeeld betreft de manier waarop jongeren over meisjes spreken en het ongemak dat sommige meisjes daarbij ervaren. De mannelijke beroepskracht is met de jongens daarover in gesprek gegaan en probeert respect aan de orde te stellen. De vrouwelijke beroepskracht deed hetzelfde met de meisjes en verzekert hen dat ze grenzen mogen stellen. Ook hier wordt de situatie dus weer aangepakt in dialoog met de jongeren opdat ze grenzen ontdekken, bepalen en respecteren, zonder hen evenwel te laten vallen. Ook zij verdienen immers kansen.

4. Vragen van de commissieleden

Joris Poschet vraagt of men een rol ziet voor de lokale jeugddiensten in de zoektocht naar een structuur om de API's uit te rollen, of houdt men die laatste liever binnen de jeugdorganisaties? Welke rol ziet men voor die diensten in de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag in het algemeen? Krijgen de groepen richtlijnen over omgaan met internet en sociale media? Werkt KAJ, dat geen uitgeschreven beleid heeft, dan met het vlaggensysteem?

Peter Wouters roept de vraag op of inleidingscursussen voor jonge leiders niet moeten worden verplicht. Moet KAJ, dat toch met de meest kwetsbare jongeren werkt, niet over een noodprocedure beschikken voor grensoverschrijdend gedrag? Los daarvan moeten jongeren inderdaad jong kunnen zijn en fouten mogen maken waarbij ze kunnen leren uit eigen ervaring.

Lionel Bajart verwijst op de bemerking van Pimento tijdens de commissievergadering van 8 februari, dat jeugdwerkers pas contact opnemen bij een crisis, terwijl een proactief beleid veel beter zou zijn. Hoe staan de sprekers tegenover de instrumenten die in de sportwereld werden ontwikkeld, zoals het vlaggensysteem? Zijn ze bruikbaar voor hun organisaties?

Tine Soens wil weten of grensoverschrijdend gedrag aan bod komt in alle cursussen voor begeleiders, zoals dat bij de Scouts reeds het geval is. Zij vraagt ook nadere informatie over de rol van gewesten, districten en verbonden, die toch dichter bij de groepen staan dan de koepels. Geven die laatste regels mee aan de lokale afdelingen of laat men hen vrij? Klopt het dat de koepels het vlaggensysteem kennen, maar de jonge vrijwilligers op het terrein niet? Moet de vorming bijvoorbeeld niet gratis worden? Verwijzen Chiro en KAJ naar dezelfde organisaties door als Scouts, of zijn er nog andere? Hoe ziet men de API's precies? Moet er in elke lokale afdeling een API worden aangesteld? Werkt KAJ met het vlaggensysteem? Is het jeugdwerk voorstander van het systematisch opvragen van het getuigschrift van goed zedelijk gedrag?

Miranda Van Eetvelde peilt naar de nazorg. Hoe gebeurt de opvolging? Vindt men gemakkelijk de weg naar professioneel advies? Hoe staat men tegenover het getuigschrift van goed zedelijk gedrag? Wordt het vlaggensysteem niet onderbenut? Zijn nieuwe instrumenten nodig? Hoe probeert men de vertrouwensrelatie met de meest kwetsbare jongeren te behouden?

Marius Meremans heeft goede ervaringen met de aanpak waarin jeugdorganisaties lokaal zelf hun gedragsregels maken, op maat en volgens eigen traditie, en die bekendmaken aan leden en ouders. Hoe staan de jeugdbewegingen daar

tegenover? Moeten bijvoorbeeld ook kookouders en chauffeurs een getuigschrift van goed zedelijk gedrag kunnen voorleggen?

5. Antwoorden van de sprekers

5.1. Els Van Doren, Chirojeugd Vlaanderen

Els Van Doren denkt dat een jeugdconsulent, die jeugdwerker is bij de lokale jeugddiensten een belangrijke schakel kan zijn. Haar organisatie heeft een beperkt aantal aanbevelingen over internet en sociale media. Die worden meestal uitgebreid naar aanleiding van bepaalde problemen die zich aandienen.

Grensoverschrijdend gedrag komt aan bod in het kader van psychische veiligheid. De uitrol van de API's biedt een bijkomende mogelijkheid op het vlak van vorming. Chirojeugd verplicht haar leiding en aspirant-leiding niet om vorming te volgen, maar stimuleert het erg en met succes, zoals uit de deelnamecijfers blijkt.

De vaststelling van Pimento klopt. Het is inderdaad gemakkelijker om op een situatie in te spelen als er vooraf al een beleid is. Chirojeugd heeft procedures voor achtereenvolgens fysieke en psychische veiligheid en communicatie. Men kan ouders niet beletten om aangifte te doen bij de politie als er feiten worden gepleegd, maar men kan hen wel informeren en proberen om de situatie te ontmijnen.

Pimento zit nu reeds in het vormingsaanbod van Chirojeugd. Een meer systematische ondersteuning, ook van andere organisaties, zou fijn zijn. Bij ongerustheid komt de koepel tussen in de kosten van de groep om een workshop, training of begeleiding te volgen. Spontane vragen om dergelijke begeleiding en zonder een specifieke aanleiding zijn zeldzaam.

Wat de instrumenten in de sportwereld betreft, is het vlaggensysteem intussen vertaald naar het jeugdwerk, met de tools van (N)iets mis mee?!. Dat instrument is zeer bruikbaar en bredere verspreiding zou dan ook goed zijn, maar kost geld.

Een getuigschrift van goed zedelijk gedrag kan sommige dingen voorkomen, maar is geen wondermiddel. Preventie is beter dan bestraffing of de administratieve taakbelasting die een veralgemening van het getuigschrift met zich meebrengt. De leiding alleen al telt bijvoorbeeld 15.000 personen.

Op gewestelijk niveau organiseren vrijwilligers vorming en uitwisseling voor de leiding. Zij ondersteunen bij problemen en zijn zelf gemiddeld 22-23 jaar oud. Omdat ze echter niet altijd over voldoende vaardigheden beschikken voor de aanpak van grensoverschrijdend gedrag, moeten in dergelijke situaties soms andere personen worden betrokken.

De koepel geeft niet al te veel regels mee, omdat men de autonomie van de groepen erg waardevol vindt, waarbij leden zelf leren en generaties hun kennis doorgeven. Wel zijn er ondertussen een vijftiental veiligheidsfiches, waaronder een over relaties en seksualiteit, die naast het wettelijk kader de visie van Chirojeugd aangeven, evenals handvaten voor de leiding om daarrond te werken.

Wat de API's betreft, is er met de leiding, de groepsleiding of desnoods een van de ouders, nu reeds een lokaal informeel vertrouwenspersoon. Het is niet zeker dat een formalisering per groep een meerwaarde kan betekenen, maar regionaal zou het goed zijn dat meer mensen op dat terrein worden gevormd.

Er is wel degelijk nazorg: na de situaties die reeds werden beschreven, houdt de koepel contact met de groep, in nauwe samenwerking met het verbond en soms ook het gewest. In de loop der jaren bouwde de Chiro op nationaal niveau een netwerk op van personen die men kan aanspreken bij moeilijke situaties. Doorverwijzen naar hulpverlening is niet moeilijk, wel om de betrokkenen over die drempel heen te helpen.

5.2. Mieke Heymans, Scouts en Gidsen Vlaanderen

Mieke Heymans vindt dat lokale jeugddiensten en jeugdbewegingen elk hun rol hebben en elkaar kunnen versterken. Mensen met een probleem spreken iemand aan die ze vertrouwen, terwijl die op zijn beurt op zoek gaat naar expertise. Die personen kunnen zich op elk niveau bevinden. Een systematische samenwerking is zeker het bekijken waard.

Het beleid van Scouts en Gidsen Vlaanderen is op het vlak van sociale media vooral gebaseerd op de aanbevelingen van Mediaraven in het jeugdwerk. Er wordt ook over nagedacht in het ruimere kader van communicatie.

Mieke Heymans is geen voorstander van verplichte cursussen. Vorming is geen voldoende voorwaarde om een goede leider te worden, ook al is het een belangrijke pijler. De koepel stelt dan ook een groot aanbod ter beschikking. Grensoverschrijdend gedrag behoort thans niet tot de onderwerpen die verplicht aan bod moeten komen met het oog op de vernieuwde attestering, al bieden de animatorcursussen er wel ruimte voor als de deelnemers daar vragen over hebben. Er wordt geregeld samengewerkt met Pimento.

Ook bij Scouts en Gidsen Vlaanderen klopt het dat groepen pas contact opnemen met een hoger niveau op het moment dat er zich een incident heeft voorgedaan. De eerste lijn zit bij de regionale ondersteuning door gouden en districten. De koepel geeft als tweede lijn aanbevelingen voor de lokale afdelingen, maar dat is bewust niet te theoretisch of juridisch. Liever dan regels op te leggen, zet de koepel in op de versterking van de groepsdynamiek. Het vlaggensysteem en de (N)iets mis mee?!-doos worden aangeboden als een groep erom vraagt. Elk district ontvangt wel automatisch een exemplaar van elke nieuwe versie, die op districtsraden kan worden voorgesteld aan groepen.

De leiders zijn zelf geen therapeuten, maar moeten hun leden kunnen begeleiden om naar een JAC of vertrouwenscentrum te stappen. Het doel is begeleiding op maat.

De structurering van de API's staat nog in de kinderschoenen, al gebeurt er al veel. Het komt er vooral op aan om het gesprek op gang te brengen, om een en ander bespreekbaar te maken. Bij elke situatie wordt aan nazorg gedaan, op regionaal of nationaal niveau, naargelang wie een en ander heeft behandeld.

Het getuigschrift van goed zedelijk gedrag is geen goed idee vanwege de rompslomp en de beperkte winst. Alleen wie al veroordeeld is, kan er geen voorleggen. Het is dus geen fijn instrument en kan ook niet voorkomen dat er situaties ontstaan tussen leden onderling. Scouts en Gidsen Vlaanderen wil uitgaan van vertrouwen.

5.3. Marijke Debrandere, Kristelijke Arbeidersjongeren

Marijke Debrandere legt uit dat KAJ het tot nu toe niet nodig vond een beleid uit te werken over grensoverschrijdend gedrag, omdat de beweging als geheel, en ook de lokale afdelingen kleiner zijn. Men werkt niet met leiding maar met kernleden, waarvan de essentie is dat ze vertrouwenspersonen zijn voor de

leden. In de basiscursus zit dan ook niets over grensoverschrijdend gedrag maar wel een volledige dag over de vraag hoe men te weten komt waar de leden thuis en in hun vriendenkring mee bezig zijn, en hoe men problemen bespreekt en behandelt. De vraag is immers wat grensoverschrijdend gedrag precies is. Jongeren denken daar niet noodzakelijk hetzelfde over. De discussie daarover is op zich zeer boeiend en belangrijk. Daarom is het interessant en vormend om dergelijke zaken uit te werken op afdelingsniveau.

Vooraf een getuigschrift van goed zedelijk gedrag vragen als voorwaarde om met kinderen om te gaan, is een gevaarlijke evolutie naar wantrouwen, die mogelijk jongeren uit het jeugdwerk duwt.

KAJ beschikt wel degelijk over een noodprocedure in de vorm van een permanentie in de zomer, die 24 uur op 24 beschikbaar is.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

API	aanspreekpersoon integriteit
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
JAC	jongerenadviescentrum
KAJ	Kristelijke Arbeidersjongeren
TEJO	Therapeuten voor Jongeren